

Stappenplan Digitale Autonomie 2026-2027

*Koers en prioriteiten voor het versterken van digitale
weerbaarheid en handelingsruimte*

13 oktober 2026
Provincie Zuid-Holland

Samenvatting

Digitale autonomie gaat over het vergroten van de handelingsruimte om provinciale taken, dienstverlening en besluitvorming ook onder veranderende omstandigheden betrouwbaar te kunnen blijven uitvoeren. De huidige ontwikkelingen maken het nodig om de digitale autonomie van de provincie verder te versterken. Dit stappenplan geeft invulling aan die ambitie en vertaalt de uitgangspunten uit de Visie Zuid-Holland Digitaal naar een aanpak voor de provinciale organisatie. De verdere uitwerking van de visie op andere digitaliseringsthema's volgt in een later stadium.

De provincie kiest voor een gefaseerde en risicogestuurde aanpak. In 2026 zijn de eerste stappen al gezet door digitale afhankelijkheden in beeld te brengen, prioriteiten te bepalen en handelingsopties uit te werken voor processen en voorzieningen die van belang zijn voor de continuïteit van de organisatie. De eerste focus van dit stappenplan ligt op de verdere uitvoering in 2026 en 2027.

De eerste fase richt zich op maatregelen die binnen bestaande werkzaamheden, programma's en budgetten kunnen worden uitgevoerd. Daarbij gaat het onder meer om het versterken van governance, het uitvoeren van eerste maatregelen en het voorbereiden van vervolgstappen. In de loop van 2027 wordt de vervolgfase nader uitgewerkt. Daarbij wordt ook gezien hoe ontwikkelingen binnen IPO-verband, de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) en andere landelijke en Europese initiatieven kunnen bijdragen aan de provinciale aanpak. Over deze vervolgfase worden Provinciale Staten in het tweede kwartaal van 2027 geïnformeerd.

De provincie kiest daarbij niet voor het generiek vervangen van technologie, maar voor het gericht versterken van de regie op digitale afhankelijkheden en het vergroten van de handelingsruimte. Daarbij worden voor kritieke afhankelijkheden en bij nieuwe keuzes bewust afwegingen gemaakt over continuïteit, gegevensbeschikbaarheid, weerbaarheid, toekomstige keuzeruimte en de beschikbaarheid van passende alternatieven. Europese en open alternatieven worden hierbij actief meegewogen.

De gekozen aanpak wordt uitgewerkt langs vier samenhangende sporen:

- kritieke afhankelijkheden beheersbaar maken;
- digitale autonomie onderdeel maken van nieuwe keuzes;
- handelingsruimte versterken rond digitale voorzieningen;
- kennis, samenwerking en leervermogen versterken.

Deze aanpak wordt toegepast binnen zeven prioritaire thema's van de provinciale organisatie, waaronder de digitale werkplek, data- en informatievoorziening, geo-informatie, operationele technologie, bestuurlijke besluitvorming, personele en financiële processen en IT-infrastructuur.

De uitvoering wordt gefaseerd opgebouwd. In 2027 worden de vervolgstappen, benodigde capaciteit, monitoring, financiële consequenties en mogelijke investeringsopgaven nader uitgewerkt. Financiële consequenties worden vervolgens via de reguliere planning- en controlcyclus bestuurlijk afgewogen.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Aanleiding, opdracht en gekozen koers	4
1.1 Waarom digitale autonomie belangrijk is	4
1.2 Focus van dit stappenplan	4
1.3 Uitgangspunten	5
1.4 Ontwikkelingen buiten de provincie	5
1.5 Leeswijzer	5
2. Waar staat de provincie nu?	6
2.1 Inzicht als vertrekpunt	6
2.2 Belangrijkste inzichten	6
3. Wat gaat de provincie doen?	7
Spoor 1. Kritieke afhankelijkheden beheersbaar maken	7
Spoor 2. Digitale autonomie onderdeel maken van nieuwe keuzes	7
Spoor 3. Handelingsruimte versterken rond digitale voorzieningen	7
Spoor 4. Kennis, samenwerking en verandervermogen organiseren	8
4. Prioritaire thema's	9
4.1 IT-infrastructuur en beveiligingsvoorzieningen	9
4.2 Operationele Technologie (OT)	9
4.3 Bestuurlijke besluitvorming en democratisch proces	10
4.4 Data- en informatievoorziening	10
4.5 Personele en financiële processen	10
4.6 Digitale werkplek en samenwerking	10
4.7 Geo-systemen en -informatie	10
5. Uitvoering	12
5.1 Vervolgstappen	12
5.2 Financiële consequenties	12
5.3 Samenwerking met andere overheden	13

1. Aanleiding, opdracht en gekozen koers

1.1 Waarom digitale autonomie belangrijk is

Digitale technologie vormt een onmisbare basis onder vrijwel alle provinciale taken. Tegelijkertijd nemen digitale afhankelijkheden toe door ontwikkelingen in technologie, marktconcentratie, wet- en regelgeving en geopolitiek. Digitale autonomie gaat daarom over het vergroten van de handelingsruimte om publieke taken, dienstverlening en informatievoorziening ook onder veranderende omstandigheden te kunnen blijven uitvoeren. Dit betekent afhankelijkheden inventariseren, afwegen en waar nodig mitigeren.

Het vergroten van digitale autonomie betekent niet dat afhankelijkheden worden vermeden. Het gaat om het bewust organiseren en beheersen van afhankelijkheden en het vergroten van de handelingsruimte waar dat nodig is. De belangrijkste digitale afhankelijkheden binnen de provinciale organisatie zijn inmiddels in beeld gebracht en vormen de basis voor de prioriteiten in dit stappenplan.

1.2 Focus van dit stappenplan

Dit stappenplan richt zich in eerste instantie op de provinciale organisatie en op de onderdelen waarop de provincie direct invloed kan uitoefenen. Digitale autonomie raakt daarnaast bredere vraagstukken op het gebied van digitalisering, informatievoorziening en publieke waarden. Deze vallen eveneens binnen de invloedssfeer van de provincie, maar worden in dit stappenplan nog niet in de volle breedte uitgewerkt. In een volgende stap wordt een bredere aanpak voor digitale autonomie ontwikkeld, waarin ook deze aspecten een plek krijgen.

Op basis van analyses van processen, het bijbehorende applicatielandschap en digitale afhankelijkheden kiest de provincie voor een aanpak gericht op de onderdelen waar de impact op continuïteit, weerbaarheid en handelingsruimte het grootst kan zijn. De uitvoering wordt gefaseerd opgebouwd en sluit aan bij de mogelijkheden die op dat moment beschikbaar zijn.

De provincie werkt daarbij langs vier samenhangende sporen:

- kritieke afhankelijkheden beheersbaar maken;
- digitale autonomie onderdeel maken van nieuwe keuzes;
- handelingsruimte versterken rond digitale voorzieningen;
- kennis, samenwerking en leervermogen versterken.

Deze aanpak wordt toegepast binnen zeven prioritaire thema's:

1. IT-infrastructuur en beveiligingsvoorzieningen;
2. operationele technologie;
3. bestuurlijke besluitvorming en democratisch proces;
4. data- en informatievoorziening;
5. personele en financiële processen;
6. digitale werkplek en samenwerking;
7. geo-systemen en geo-informatie.

Europese en open alternatieven worden daarbij actief meegewogen als mogelijke instrumenten om digitale autonomie te versterken. Open source wordt beschouwd als middel en niet als doel op zichzelf. Daarnaast wordt digitale autonomie stapsgewijs onderdeel van nieuwe keuzes, contracten, aanbestedingen, vervangingsmomenten en het beheer van kritieke afhankelijkheden. Bij de ontwikkeling van nieuwe software of digitale voorzieningen geldt daarbij het uitgangspunt "open source, tenzij".

1.3 Uitgangspunten

De provincie hanteert daarbij de volgende uitgangspunten:

- **Handelingsruimte centraal:** afhankelijkheden worden bewust georganiseerd, met voldoende mogelijkheden om bij te sturen wanneer omstandigheden veranderen.
- **Europese en open alternatieven meewegen:** Europese en open alternatieven worden actief betrokken in afwegingen rond nieuwe keuzes, aanbestedingen en vervangingsmomenten.
- **Proportionaliteit:** de provincie zet maatregelen daar in waar deze aantoonbaar bijdragen aan meer handelingsruimte, continuïteit en weerbaarheid. Een bewust beheerde afhankelijkheid kan daarbij een verantwoorde uitkomst zijn.
- **Risicogestuurd:** de provincie richt haar inspanningen op processen en voorzieningen waar versterking van continuïteit, weerbaarheid en handelingsruimte de meeste meerwaarde heeft.
- **In samenhang:** digitale autonomie wordt verbonden met bestaande kaders voor informatiebeveiliging, privacy, informatiebeheer en continuïteit.

1.4 Ontwikkelingen buiten de provincie

Digitale autonomie is niet uitsluitend een provinciale opgave. Ook binnen Europa, het Rijk, het IPO en andere overheden wordt gewerkt aan strategieën, instrumenten en samenwerkingsinitiatieven op dit terrein.

Deze ontwikkelingen zijn voor de provincie relevant, maar bevinden zich nog volop in ontwikkeling. Dit geldt onder meer voor de verdere uitwerking van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS), gezamenlijke interbestuurlijke initiatieven en nieuwe instrumenten voor digitale autonomie.

De provincie volgt deze ontwikkelingen actief en neemt deel aan kennisuitwisseling en samenwerking waar dit meerwaarde heeft voor de provinciale opgave. In de verdere uitwerking in 2027 wordt gezien hoe de provincie kan aansluiten bij ontwikkelingen binnen het IPO, de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) en andere landelijke en Europese initiatieven die bijdragen aan digitale autonomie, weerbaarheid en handelingsruimte. Provinciale Staten worden hierover in het tweede kwartaal van 2027 geïnformeerd.

1.5 Leeswijzer

Dit stappenplan 2026-2027 beschrijft de huidige situatie, de gekozen koers, de prioritaire thema's en de hoofdlijnen van uitvoering, monitoring en governance binnen de provinciale organisatie. Het vormt het vertrekpunt voor het stapsgewijs versterken van de digitale autonomie van de provincie door kritieke afhankelijkheden beheersbaar te maken,

Stappenplan Digitale Autonomie 2026-2027 – Koers en prioriteiten voor het versterken van digitale weerbaarheid en handelingsruimte

handelingsopties te vergroten en digitale autonomie structureel mee te wegen bij nieuwe keuzes en vervangingsmomenten.

2. Waar staat de provincie nu?

2.1 Inzicht als vertrekpunt

De provincie heeft de afgelopen periode onderzoek gedaan naar digitale afhankelijkheden binnen de organisatie. Daarbij is gekeken naar processen, voorzieningen en digitale ketens die belangrijk zijn voor het uitvoeren van provinciale taken.

De analyses laten zien dat digitale afhankelijkheden niet gelijkmatig over de organisatie zijn verdeeld. De grootste afhankelijkheden concentreren zich rond een beperkt aantal voorzieningen en processen waarop grote delen van de organisatie steunen. Dit heeft geleid tot de eerder genoemde prioritaire thema's.

2.2 Belangrijkste inzichten

De uitgevoerde analyses leiden tot drie hoofdconclusies:

- Digitale afhankelijkheden beperken zich niet tot afzonderlijke applicaties, maar hangen samen met leveranciers, data, infrastructuur, kennis en contractuele afspraken.
- De grootste afhankelijkheden bevinden zich rond een beperkt aantal processen en ondersteunende applicaties die van belang zijn voor de continuïteit van de provinciale organisatie.
- De opgave ligt niet in het generiek vervangen van technologie. Een dergelijke aanpak kan nieuwe afhankelijkheden, hogere kosten en risico's voor de continuïteit met zich meebrengen. De nadruk ligt daarom op het gericht versterken van continuïteit, weerbaarheid en handelingsruimte. De passende maatregelen verschillen daarbij per situatie en kunnen bestaan uit aanvullende waarborgen, kennisborging, contractuele afspraken, alternatieven of vervanging van onderdelen.

Daarom kiest de provincie voor een risicogestuurde aanpak die zich richt op kritieke processen en ondersteunende software waar de impact van digitale afhankelijkheden het grootst is.

3. Wat gaat de provincie doen?

De provincie kiest voor een risicogestuurde aanpak gericht op het versterken van digitale weerbaarheid, continuïteit en handelingsruimte. Daarbij wordt gewerkt langs vier samenhangende sporen.

Spoor 1. Kritieke afhankelijkheden beheersbaar maken

Voor processen en voorzieningen die essentieel zijn voor het functioneren van de provincie wordt gericht gewerkt aan het versterken van continuïteit, weerbaarheid en herstelvermogen.

Actie 2026-2027: Kritieke afhankelijkheden verder analyseren en prioriteren en per kritieke voorziening handelingsopties en waar nodig eerste mitigerende maatregelen uitwerken en uitvoeren.

Resultaat: Kritieke afhankelijkheden zijn inzichtelijk en beheersbaar, zodat continuïteit en handelingsruimte worden versterkt.

Spoor 2. Digitale autonomie onderdeel maken van nieuwe keuzes

Nieuwe digitale keuzes hebben vaak langdurige gevolgen voor de provincie. Daarom wordt digitale autonomie vanaf het begin betrokken bij besluitvorming over nieuwe voorzieningen, processen en ontwikkelingen. Dit geldt ook voor inkoop, aanbestedingen, contractverlengingen en leveranciersmanagement. Daarbij worden onder meer continuïteit, gegevensportabiliteit, exitmogelijkheden, open standaarden en beschikbare alternatieven meegewogen.

Actie 2026-2027: Digitale autonomie verder verankeren in de reguliere besluitvorming en in relevante inkoop-, contract- en leveranciersprocessen.

Resultaat: Digitale autonomie is een vast onderdeel van nieuwe keuzes en helpt om toekomstige afhankelijkheden bewust en beheersbaar te organiseren.

Spoor 3. Handelingsruimte versterken rond digitale voorzieningen

De provincie wil voldoende ruimte behouden om in de toekomst keuzes te maken, afhankelijkheden te beheersen en waar nodig van richting te veranderen. Daarbij wordt gekeken naar de wijze waarop digitale voorzieningen worden gebruikt, beheerd en doorontwikkeld gedurende hun levensduur. Hierbij gaat het om applicaties, systemen, data- en informatievoorzieningen en infrastructuur waarop provinciale processen steunen.

Actie 2026-2027: Voor kritieke digitale voorzieningen worden, waar relevant, mogelijkheden onderzocht om continuïteit, gegevensbeschikbaarheid, overstapmogelijkheden en herstelvermogen te versterken, aansluitend op natuurlijke contract-, vervangings- en investeringsmomenten.

Resultaat: De provincie beschikt over meer mogelijkheden om afhankelijkheden te beheersen en toekomstbestendige keuzes te maken.

Spoor 4. Kennis, samenwerking en verandervermogen organiseren

Digitale autonomie vraagt niet alleen om technologie, maar ook om voldoende kennis, samenwerking en organisatiekracht. De provincie investeert daarom in kennisontwikkeling, samenwerking met andere overheden en het vermogen om digitale voorzieningen duurzaam te beheren en waar nodig aan te passen.

Actie 2026-2027: Kennis en ervaring binnen de organisatie en met andere overheden actief benutten en delen, en digitale autonomie verbinden met bestaande governance en beheer.

Resultaat: Versterking van het provinciale handelingsvermogen door kennisontwikkeling, samenwerking en verandervermogen.

4. Prioritaire thema's

De uitgevoerde analyses laten zien waar versterking van continuïteit, weerbaarheid en handelingsruimte de meeste meerwaarde heeft. Daarom richt de provincie zich op zeven prioritaire thema's met de volgende aandachtspunten:

Thema	Focus	Bestuurlijke betekenis
1. IT-infrastructuur	Digitaal fundament	Randvoorwaardelijk voor vrijwel alle andere processen
2. OT	Uitvoering in de fysieke leefomgeving	Direct verbonden met bereikbaarheid, veiligheid en infrastructuur
3. Bestuur	Democratisch proces	Ondersteunt het functioneren van GS, PS en de Commissaris van de Koning
4. Data & informatie	Informatiepositie	Regie op gegevens en informatie-uitwisseling voor beleid en besluitvorming
5. Personeel & financiën	Bedrijfsvoering	Ondersteunt essentiële bedrijfsvoeringsprocessen en betalingsverkeer
6. Digitale werkplek	Werken en samenwerken	Ondersteunt dagelijkse werkzaamheden van grote delen van de organisatie
7. Geo	Ruimtelijke gegevens	Ondersteunt provinciale opgaven in de fysieke leefomgeving

Binnen deze thema's werkt de provincie stapsgewijs aan het versterken van digitale weerbaarheid, continuïteit en handelingsruimte.

4.1 IT-infrastructuur en beveiligingsvoorzieningen

Onder vrijwel alle digitale voorzieningen van de provincie ligt een gemeenschappelijke basis van infrastructuur- en beveiligingsvoorzieningen. Deze voorzieningen ondersteunen de continuïteit van vrijwel alle provinciale processen en vormen daarmee een belangrijke randvoorwaarde voor het functioneren van de organisatie.

Binnen dit thema richt de provincie zich op het versterken van de continuïteit, weerbaarheid en beheersbaarheid van deze digitale basisvoorzieningen. Het doel is om ook onder veranderende omstandigheden te kunnen blijven beschikken over een betrouwbare digitale infrastructuur die provinciale taken ondersteunt.

4.2 Operationele Technologie (OT)

Operationele technologie ondersteunt de dagelijkse uitvoering van provinciale taken in de fysieke leefomgeving. Hieronder vallen onder meer systemen voor bruggen, sluizen, verkeersmanagement en verkeersregelininstallaties.

Omdat deze voorzieningen direct verbonden zijn met de bereikbaarheid, veiligheid en continuïteit van Zuid-Holland, richt de provincie zich binnen dit thema op het behouden van

Stappenplan Digitale Autonomie 2026-2027 – Koers en prioriteiten voor het versterken van digitale weerbaarheid en handelingsruimte

regie, continuïteit en herstelvermogen. Het doel is om ook in de toekomst betrouwbaar uitvoering te kunnen geven aan essentiële provinciale taken.

4.3 Bestuurlijke besluitvorming en democratisch proces

Voor een goed functionerend openbaar bestuur zijn betrouwbare informatie, toegankelijke documenten en stabiele digitale voorzieningen onmisbaar. Dit geldt voor de ondersteuning van Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten, de Commissaris van de Koning en de ambtelijke organisatie.

Binnen dit thema richt de provincie zich op het versterken van de continuïteit, betrouwbaarheid en handelingsruimte van de digitale ondersteuning van de bestuurlijke besluitvorming, zodat essentiële democratische processen ook onder veranderende omstandigheden doorgang kunnen vinden.

4.4 Data- en informatievoorziening

Data en informatie vormen de basis voor beleidsvorming, uitvoering, vergunningverlening, toezicht en bestuurlijke besluitvorming. Binnen dit thema richt de provincie zich op het versterken van de regie op gegevens, informatievoorziening en gegevensuitwisseling.

Daarbij staat centraal dat informatie duurzaam beschikbaar, toegankelijk en uitwisselbaar blijft, zodat de provincie ook in de toekomst kan beschikken over een sterke informatiepositie en voldoende handelingsruimte.

4.5 Personele en financiële processen

Personele en financiële processen vormen een belangrijke basis voor het functioneren van de provinciale organisatie. Het gaat daarbij onder meer om personeelsbeheer, financiële administratie, contractmanagement en planning & control.

Binnen dit thema richt de provincie zich op het waarborgen van de continuïteit van deze bedrijfsvoeringsprocessen. Het doel is om voldoende inzicht en handelingsruimte te behouden rond voorzieningen die essentieel zijn voor het functioneren van de organisatie en de uitvoering van provinciale taken.

4.6 Digitale werkplek en samenwerking

De digitale werkplek vormt de basis voor de dagelijkse werkzaamheden van de provinciale organisatie. Binnen dit thema richt de provincie zich op het versterken van continuïteit, beschikbaarheid en handelingsruimte rond voorzieningen voor samenwerken, communiceren en informatie-uitwisseling.

4.7 Geo-systemen en -informatie

Geo-informatie ondersteunt veel provinciale kerntaken, waaronder mobiliteit, infrastructuur, wonen, energie, natuur en ruimtelijke ontwikkeling. Voor de provincie is het van belang dat

gegevens over de fysieke leefomgeving betrouwbaar beschikbaar blijven en dat de regie op deze informatie behouden blijft.

De provincie richt zich daarom op het versterken van haar informatiepositie, gegevensuitwisseling en handelingsruimte, zodat ook in de toekomst effectief gebruik kan worden gemaakt van ruimtelijke gegevens voor beleid, uitvoering en besluitvorming.

5. Uitvoering

5.1 Vervolgstappen

Met dit stappenplan zet de provincie een volgende stap in het stapsgewijs versterken van haar digitale autonomie. De eerste stappen zijn in 2026 al gezet door digitale afhankelijkheden in beeld te brengen, prioriteiten te bepalen en handelingsopties uit te werken. De uitvoering wordt gefaseerd opgebouwd. In de eerste fase ligt de nadruk op het verdiepen van inzicht in kritieke digitale afhankelijkheden, het versterken van governance, het ontwikkelen van handelingsopties en het voorbereiden van maatregelen binnen de zeven prioritaire thema's.

In 2026 en 2027 worden binnen bestaande werkzaamheden, programma's en budgetten de eerste maatregelen uitgevoerd. In diezelfde periode worden de verdere uitwerking, prioritering, capaciteit, monitoring en financiële consequenties van de vervolgfase nader uitgewerkt en bestuurlijk afgewogen.

De voortgang van het stappenplan wordt gevolgd met behulp van de Europese SEAL¹-methodiek. De eerste toepassing van SEAL vormt een nulbeeld van de digitale autonomie van de provincie. Op basis daarvan kan de ontwikkeling van digitale afhankelijkheden en handelingsruimte in de tijd worden gevolgd. Omdat SEAL ook binnen het Rijk en de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) wordt toegepast, biedt dit een gezamenlijk referentiekader voor de monitoring en verdere ontwikkeling van digitale autonomie.

5.2 Financiële consequenties

Een belangrijk deel van de eerste maatregelen kan plaatsvinden binnen bestaande werkzaamheden, programma's en budgetten. Daarbij gaat het onder meer om het versterken van besluitvorming, governance, monitoring, lifecyclemanagement, het verder inzichtelijk maken van afhankelijkheden en handelingsopties en het uitvoeren van de eerste acties ter vergroting van digitale autonomie in prioritaire processen.

Naarmate de uitvoering verschuift naar het aanpassen, vervangen of migreren van voorzieningen kunnen aanvullende investeringen nodig zijn. Dit geldt met name wanneer maatregelen vragen om vervanging van systemen, aanvullende dataregie, migraties of het vergroten van continuïteits- en herstelvoorzieningen.

De omvang, prioritering en financiële consequenties hiervan worden in 2027 nader uitgewerkt en vervolgens betrokken bij de reguliere planning- en controlcyclus.

¹ SEAL (Sovereignty Effectiveness Assurance Level) is onderdeel van het EU Cloud Sovereignty Framework van de Europese Commissie. Het framework beoordeelt digitale soevereiniteit aan de hand van verschillende aspecten, waaronder strategische, juridische, data-, operationele, supplychain-, technologische en security-aspecten.

5.3 Samenwerking met andere overheden

Digitale autonomie is geen opgave die de provincie geheel alleen kan realiseren. Daarom werkt de provincie actief samen met het IPO, het Rijk en andere overheden en maakt zij gebruik van kennis en instrumenten die binnen deze samenwerkingen worden ontwikkeld.

Ontwikkelingen binnen het IPO en de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) vormen daarbij een belangrijk referentiepunt voor de verdere uitwerking van de provinciale aanpak.